

Ontwerpprogrammabegroting Prolander 2025

Meerjarenperspectief 2026-2028

22 maart 2024 | versie 1.3 | auteurs: Jan Bosker, Jan van Erp, Lucas Loopers en Danielle Strijker

Foto Westerbroek: Koos Boertjens

Ontwerpprogrammabegroting Prolander 2025

Meerjarenperspectief 2026-2028

Opdrachtgever	Prolander
Naam contactpersoon	Danielle Strijker
Telefoon contactpersoon	0592-365591
E-mail contactpersoon	d.strijker@prolander.nl
Postbus contactpersoon	50040, 9400 LA Assen
Auteurs	Jan Bosker, Jan van Erp, Lucas Loopers en Danielle Strijker

Prolander werkt aan het landschap van Drenthe en Groningen

Postadres: Postbus 50040, 9400 LA Assen

0592-365000 • info@prolander.nl • www.prolander.nl

Aanbiedingsbrief

Hierbij presenteren wij u de Ontwerp-programmabegroting 2025 van Prolander, de uitvoeringsorganisatie van de provincies Drenthe en Groningen. Deze begroting 2025 is sluitend.

Ook in 2025 werkt Prolander aan realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Daarnaast krijgen we aanvullende opdrachten, in Drenthe bijvoorbeeld Programma Natuur. In Groningen gaat het bijvoorbeeld om Toukomst, als onderdeel van het Nationaal Programma Groningen. Deze extra opdrachten liggen in het verlengde van onze staande opdracht en vragen eenzelfde soort kennis en kunde. Om de landbouwstructuur in Drenthe te verbeteren, faciliteren we daar kavelruil. Met onze opdrachten voeren we het beleid uit van de beide provincies in het landelijk gebied. We doen dat in voortdurende afstemming met de beide provincies. De context waarin we ons werk op dit moment doen, is complex. In onze contacten met ondernemers aan hun keukentafel en in de gebiedsprojecten komen de vraagstukken rond het NPLG langs. Deze vraagstukken raken veel ondernemingen, en raken ook ons werk. Immers: zonder duidelijkheid is het voor ondernemers moeilijk keuzes te maken over bijvoorbeeld deelnemen aan particulier natuurbeheer of meewerken aan verkoop, kavelruil of bedrijfsverplaatsing. Die keuzes zijn voor ons essentieel om stappen te kunnen zetten in de gebiedsprojecten. De gewenste duidelijkheid gaat komen van beleidsuitspraken, die van Rijk en provincies moeten komen. Van ons vraagt het op dit moment vooral inlevingsvermogen, wendbaarheid en professionaliteit.

Zoals aangegeven, heeft Prolander aanvullende opdrachten van beide provincies gekregen. Om deze extra opdrachten uit te kunnen voeren, is Prolander groter geworden. Met onze verder ontwikkelde arbeidsmarktstrategie, succesvol ziekteverzuim-management en een prettig werkklimaat zijn we er in geslaagd voldoende capaciteit te organiseren. We hebben daarbij vooral ingezet op extra capaciteit 'buiten' en plus de ondersteuning 'binnen' die daar direct bij hoort. We hebben nu nog een slag te maken om de inmiddels grotere organisatie intern steviger te maken en ons verder te ontwikkelen als lerende en professionele organisatie. Daarnaast moeten we adequaat reageren op de verschuiving die onze projecten doormaken naar relatief meer uitvoering in een inmiddels complexere wereld. Dat gaat dan bijvoorbeeld om meer focus op contractmanagement, risicomanagement en veiligheid. In deze begroting doen we daartoe voorstellen.

Zoals bovenstaand aangegeven, heeft Prolander in 2025 duidelijk koers als het gaat om haar staande opdrachten vanuit de beide provincies. Daarmee is ook helder wat onze organisatie nodig heeft om die opdrachten goed uit te kunnen voeren. Wat het NPLG voor provincies en Prolander zal betekenen, is op dit moment onduidelijk. Vanuit een stevige basis-opdracht en samen met onze eigenaren / opdrachtgevers werken we ook in 2025 met vertrouwen aan het landelijk gebied van Drenthe en Groningen.

Evelien van Everdingen
Directeur

Inhoudsopgave

Ontwerpprogrammabegroting.....	9
Prolander 2025	9
1. Programmabegroting	11
1.1. Wat willen we bereiken?	11
1.1.1. Kerntaak en aanpak	11
1.1.2. Context en uitdagingen.....	12
1.2. Wat gaan we doen?	12
1.3. Wat mag het kosten en wat zijn de baten?	13
2. Paragrafen.....	14
2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	14
2.1.1. Kaders weerstandvermogen	14
2.1.2. Inventarisatie van de risico's.....	15
2.1.3. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit.....	16
2.1.4. Ratio weerstandsvermogen	17
2.1.5. Financiële kengetallen	17
2.2. Financiering	19
2.2.1. Treasurybeheer en rentebaten	19
2.2.2. Kasgeldlimiet	20
2.2.3. Geldleningen	20
2.2.4. Omslagrente	21
2.2.5. Renterisiconorm	21
2.2.6. Drempelbedrag	21
2.3. Bedrijfsvoering	21
2.3.1. Intensiveren naar een organisatie in control	22
2.3.2. Aantrekkelijk werkgeverschap	22
2.3.3. Subsidies en inkoop	22
2.3.4. Datagedreven werken, informatiebeheer en digitale transformatie.....	22
2.3.5. Wet open overheid	22
2.3.6. Veilig werken	23
2.3.7. Financiële doorrekening	23

2.3.8. Rechtmatigheidsverklaring Bestuur	23
Financiële begroting	25
3. Meerjarenbegroting 2025-2028	26
3.1. Ontwikkelingen (meerjaren)begroting 2025-2028	26
3.2. Toelichting ontwikkelingen	26
4. Meerjarenbegroting 2025-2028	28
4.1. Overzicht in euro's van de meerjarenbegroting 2025-2028	28
4.2. Toelichting op de begroting 2025 en de meerjarenbegroting.....	29
4.2.1. Personele kosten.....	29
4.2.2. Overige kosten	29
4.2.3. Baten	31
4.3. Toelichting verschillen jaarschijf 2025	31
4.3.1. Personele kosten.....	33
4.3.2. Overige kosten	33
4.3.3. Inkomsten.....	33
4.4. Overhead	34
4.4.1. Berekening overhead.....	34
4.4.2. Toelichting overhead	35
4.5. Overzicht van incidentele baten en lasten	35
5. Uiteenzetting financiële positie	36
5.1. Geprognosticeerde balans 2025-2028	36
5.2. Toelichting geprognosticeerde balans 2025-2028	36
5.3. EMU-saldo	38
Bijlagen	39
Bijlage 1 – Staat van reserves	41
Bijlage 2 – Gedetailleerd overzicht overhead	42
Bijlage 3 – Overzicht taakvelden	43
Bijlage 4 – Lijst met afkortingen.....	44

Ontwerpprogrammabegroting

Prolander 2025

1. Programmabegroting

Prolander is de uitvoeringsorganisatie voor de provincies Drenthe en Groningen voor gebiedsontwikkeling in het landelijk gebied. In het bedrijfsplan dat bij de oprichting van Prolander is opgesteld, is beschreven met welk doel Prolander is opgericht en hoe de organisatie is vormgegeven en wordt aangestuurd.

1.1. Wat willen we bereiken?

1.1.1. Kerntaak en aanpak

Prolander vertaalt provinciaal beleid in concrete gebiedsprojecten. In elk project zoeken we in samenwerking met alle betrokkenen naar praktische oplossingen en maken zo 'het beste plan'. Vanuit de bestuurlijke wensen en doelen, de ambities van bewoners en gebruikers en de eigenschappen van het gebied werken we samen aan perspectief naar de toekomst.

Onderstaand drie belangrijke aspecten bij ons werk:

1. Verbinden van partijen en geldstromen

Bij de inrichting van gebieden spelen vele partijen een rol; elk met hun eigen belangen. Prolander is in de projecten de spil tussen deze partijen en ziet er op toe dat alle belangen worden meegenomen in het proces. Daarnaast zijn we bekend met gebiedsgerichte subsidieregelingen zoals POP, LIFE, Waddenfonds en INTERREG en deskundig in het aanvragen daarvan. Hierdoor wordt aanvullende financiering gerealiseerd waardoor het integrale plan realiseerbaar wordt waar dat 'per onderdeel' vaak niet zou zijn gelukt. Na subsidietoekenning regelen wij de administratie en (financiële) verantwoording.

2. Grond voor gebiedsontwikkeling

Voor de realisatie van het Nationale Natuurnetwerk (NNN) is vrijwilligheid van de zijde van de grondeigenaar de basis. We gaan eerst in gesprek met de eigenaar van de grond om te onderzoeken of die zelf de ter plekke beoogde natuur wil realiseren. De volgende opties zijn om ter plekke te verwerven, aangesloten op de marktprijs, of om grond te ruilen. Om te kunnen ruilen, verwerven we op andere locaties zogenaamde 'ruilgrond'. Leidend in deze gesprekken is het zoeken naar perspectief voor de ondernemer. Als de grond beschikbaar is, richten we die opnieuw in op basis van provinciaal beleid, adviseren over het beheer ervan en dragen het gebied vervolgens over aan natuurbeheerders of individuele eigenaren.

3. Belangrijk gereedschap: de schetssessie

Een integraal ruimtelijk ontwerp is essentieel om te komen tot een Drents en Gronings landschap waar iedereen goed kan werken, wonen en recreëren. We maken dat ontwerp samen met bewoners en betrokken partijen in zogenaamde schetssessies, waar participeren en ontwerpen in één actie plaatsvinden. Samen met stiften gebogen over de kaarten, verloopt de onderlinge communicatie ook nog eens veel beter dan met notities en een whiteboard.

Een goed ingerichte bedrijfsvoeringsorganisatie ('binnen') is noodzakelijk om het werk van Prolander 'buiten' te kunnen laten slagen. De doelen voor 2025 die we ons als uitvoeringsorganisatie stellen, zijn beschreven in onderdeel 1.2.

1.1.2. Context en uitdagingen

Prolander is door de provincies Drenthe en Groningen opgericht als dé uitvoeringsorganisatie voor integrale gebiedsontwikkeling in het landelijk gebied. Vooralsnog is realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) onze hoofdtaak waarbij we ook andere (provinciale) doelstellingen en belangen meenemen. Dat gaat over natuur, maar het realiseren van NNN is niet denkbaar zonder tegelijkertijd de landbouw in het gebied perspectief te bieden. Daarnaast verbeteren we met name in Drenthe de landbouwstructuur door kavelruil te faciliteren, de afgelopen jaren ongeveer 1.400 hectare per jaar. Naast NNN-realisatie geven de provincies ons aanvullende opdrachten die in het verlengde liggen van onze kernactiviteit, zoals Uitvoeringsprogramma Natuur in Drenthe en de Landschapswerkplaats, onderdeel van Toukomst in Groningen. Prolander is daardoor de afgelopen jaren gegroeid. Het effect van het NPLG op de provincies en op Prolander is op dit moment ongewis.

De groei van de afgelopen jaren heeft vooral geleid tot uitbreiding van 'de buitendienst' en de direct gerelateerde bedrijfsprocessen. We zien dat op dit moment terug in een relatief lage overhead. Dat is op een bepaalde manier gunstig, maar we merken dat het nodig is om het been bij te trekken als het gaat om investeren in kwaliteit en professionaliteit van Prolander. Dat is deels gerelateerd aan de al gerealiseerde groei, en deels aan wet- en regelgeving die complexer wordt. Topt slot zien we in ons NNN-werk een verschuiving van planvoorbereiding naar uitvoering. Onderstaand is dat nader ingevuld.

1.2. Wat gaan we doen?

In deze paragraaf worden de organisatiedoelen van Prolander beschreven: hoe gaan we de aan Prolander toevertrouwde ambities en opgaven realiseren en wat zijn dan de acties in 2025? De onderstaande programmadoelen 2025 realiseren we in samenwerking met de provincies, die naast eigenaar en opdrachtgever ook dienstverlener en gastheer zijn.

Doel 1: Goede opdrachtgever-opdrachtnemer relaties

Belangrijke aandachtspunten voor 2025 zijn:

- Constructieve en rolvastе overlegsituaties tussen opdrachtgever en opdrachtnemer op projectniveau, programmaniveau en directieniveau. We geven dit gezamenlijk vorm met veldbezoeken en workshops;
- Strategisch overleg met beide provincies met aandacht voor uitvoerbaar beleid. We besteden hierbij onder andere aandacht aan landbouwperspectief, de grondportefeuille en aan duurzaamheid.

Doel 2: De vitaliteit van het beschikbare personeel maximaliseren

Belangrijke aandachtspunten voor 2025 zijn:

- Adequate Arbozorg in samenwerking met onze nieuwe Arbodienstverlener;
- Waarborgen realiseren voor voldoende veiligheid intern en extern;
- Goed verzuimmanagement (norm is maximaal 5% ziekteverzuim);
- Uitwerking en borging van Kadernota Arbo Prolander;
- Vitaliteit (*work/life balance*) en gezondheid;

Doel 3: De beschikbaarheid van voldoende vaardig personeel

Belangrijke acties voor 2025 zijn:

- Door-ontwikkelen arbeidsmarktstrategie om succesvol personeel te kunnen werven en behoud van de huidige bezetting ('binden en boeien');
- Het bieden van baankansen voor starters;

- Aandacht voor een goede balans tussen intern en extern personeel;
- Duiden Functiehuis en faciliteren en ontwikkelen loopbaanpaden.

Doel 4: De lerende en adaptieve organisatie

Belangrijke acties voor 2025 zijn:

- Door-ontwikkelen van de Prolander Academie;
- Aandacht voor modern ambtenaarschap en integriteit;
- Blijven inzetten op zelforganisatie en talentmanagement;
- Versterken van vakgroepen en de professionele norm;
- Verder versterken van onze bedrijfsvoeringprocessen;
- Door-ontwikkelen van digitale vaardigheden om goed te kunnen werken in de gedigitaliseerde werkomgeving van Prolander en de beide provincies;
- Onderzoeken welke gevolgen de complexere opgave heeft voor de sturing in de gebieden en in de organisatie.

Doel 5: De beschikbaarheid van adequate ondersteunende systemen

Belangrijke acties voor 2025 zijn:

- Uitvoeren van het Uitvoeringsplan 2025 als onderdeel van het Informatieplan 2024-2028;
- Heroriëntatie op de ICT-dienstverlening;
- Heroriëntatie CRM;
- Verdere professionalisering en automatisering van onze leeromgeving;
- Verdere professionalisering en automatisering van GIS;
- Data-gedreven werken / data warehouse;
- Afronding project AO lean, waarbij de bedrijfsprocessen zijn ingericht zonder overbodige stappen.

Doel 6: Herkenbaarheid van Prolander zowel wat betreft de projecten als de organisatie

Belangrijke acties voor 2025 zijn:

- Door-ontwikkelen omgevings- en relatiemanagement;
- Zoeken van meer verbinding met “onderwijs & onderzoek”: actief contact leggen met universiteiten en hogescholen voor stages, scripties en gastcolleges;
- Aandacht voor corporate communicatie

Doel 7: Voldoen aan de eisen van nieuwe wetgeving

Belangrijke acties voor 2025 zijn:

- Implementeren van de gevolgen voor Prolander van (ontwikkelingen binnen) de Wet Open Overheid, Wet Digitale Overheid en Besluit Digitale Toegankelijkheid Overheid

1.3. Wat mag het kosten en wat zijn de baten?

In de onderstaande tabel zijn de baten en lasten voor de komende jaren geraamd (baten zijn met een minteken vermeld). In het vierde hoofdstuk is een nadere toelichting gegeven op de baten en lasten van Prolander.

Programmabegroting 2025	Boekjaar 2025	Boekjaar 2026	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028
Meerjarenbegroting 2025-2028				
Personele kosten	14.140.500	14.538.500	14.804.000	15.267.000
Overige kosten	2.913.500	2.950.000	2.981.000	3.005.000
Totale lasten	17.053.500	17.488.500	17.785.000	18.272.000
Bijdrage Drenthe	-7.831.500	-8.158.000	-8.431.000	-8.686.500
Bijdrage Groningen	-3.561.000	-3.710.000	-3.833.500	-3.950.000
Overige baten	-5.661.000	-5.621.000	-5.521.000	-5.635.500
Totale baten	-17.053.500	-17.488.500	-17.785.500	-18.272.000
Saldo van baten en lasten	-	-	-	-
Mutatie reserves	-	-	-	-
Resultaat na mutatie reserves	-	-	-	-

2. Paragrafen

Naast de programmabegroting zijn paragrafen opgenomen (art. 7b BBV). In de paragrafen staat belangrijke informatie voor het bestuur en stakeholders waarmee zij inzicht krijgen in de financiële positie van Prolander, de beheersmatige aspecten en de risico's. Voor Prolander betreft dat de volgende paragrafen: weerstandsvermogen en risicobeheersing, financiering en bedrijfsvoering. De paragrafen lokale heffingen, onderhoud kapitaalgoederen, verbonden partijen en grondbeleid zijn voor Prolander niet relevant en daarom niet opgenomen.

2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de verplichte paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat het om de vraag in welke mate de financiële positie van Prolander toereikend is om de financiële gevolgen op te kunnen vangen van het optreden van de ingeschatte risico's (art. 11 BBV). Goed om te weten is dat risico's alleen betrekking hebben op de bedrijfsvoering van Prolander (bedrijf 1) dus niet op projecten die in uitvoering zijn (bedrijven 2 en 3). De ratio weerstandsvermogen en de overige financiële kengetallen geven een zo betrouwbaar en verantwoord mogelijk inzicht in de actuele financiële positie van Prolander en de duiding ervan.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing behandelen we de volgende onderdelen:

1. Kaders weerstandvermogen
2. Risicoanalyse
3. Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit
4. Ratio weerstandsvermogen
5. Financiële kengetallen.

2.1.1. Kaders weerstandvermogen

Om de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's te kunnen beoordelen is een ratio weerstandsvermogen gedefinieerd:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$$

Door het Rijk is geen algemene norm vastgesteld waar de gemeente of provincie aan moet voldoen. Het bestuur van Prolander streeft ernaar om de ratio weerstandsvermogen boven de 1,0 te houden. Dat betekent dat alle gekwantificeerde risico's minimaal gedekt moeten worden door de aanwezige weerstandscapaciteit. Door het *Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement* zijn wel enkele beoordelingsnormen gegeven. Een norm van tussen de 1,0 en 1,4 wordt binnen dat kader als voldoende beschouwd.

2.1.2. Inventarisatie van de risico's

Het financiële risico wordt berekend door de kans te vermenigvuldigen met de omvang van het ingeschatte financiële gevolg. Voor het financiële gevolg worden bandbreedtes gehanteerd om een klasseindeling te kunnen bepalen. De uiteindelijke risicoscore wordt berekend door de kwantiteitsklasse te vermenigvuldigen met de klasse behorend bij de bandbreedte van het financiële gevolg (A * B).

Kans (A)		Financieel gevolg (B)	
Klasse	Kwantiteit	Klasse	Bandbreedte
1	10%	1	< € 50.000
2	30%	2	€ 50.000 - € 100.000
3	50%	3	€ 100.000 - € 250.000
4	70%	4	€ 250.000 - € 500.000
5	90%	5	> € 500.000

Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen structurele- en incidentele financiële risico's. Indien noodzakelijk kan van bovenstaand model worden afgeweken voor zover en indien een bepaald risico de maximaal in dit model bereikbare waarde van € 450.000 overstijgt (90% van € 500.000).

Risico-inventarisatie Prolander

We zijn als organisatie in een situatie beland waarin de politiek-bestuurlijke omstandigheden op lokaal en nationaal niveau in rap tempo zijn veranderd. Dit terwijl grote en complexe opgaven moeten worden uitgevoerd. Bij de inventarisatie van de risico's zijn twee risico's geïdentificeerd, waarbij een inschatting is gemaakt van de kans dat het risico zich incidenteel (I) of structureel (S) daadwerkelijk zal voordoen. De volgende risico's zijn geïdentificeerd (risicoscore van 1 (laag) tot 25 (hoog)).

Risico	Risico-score	Financieel risico structureel	Financieel risico incidenteel
Ziekteverzuim	12	389.925	-
Krapte arbeidsmarkt / flexibele schil	12	181.970	-
Totaal risico's		571.895	-

Ziekteverzuim

Bij een relatief kleine organisatie als Prolander heeft ziekteverzuim een behoorlijk grote invloed op de exploitatie. Omdat de werkzaamheden doorlopen en niet altijd binnen de eigen formatie kunnen worden opgevangen, is voor het opvangen van verzuim regelmatig externe inhuur benodigd. Het risico is structureel van aard.

Omvang

De omvang is berekend door de loonsom 2025 te vermenigvuldigen met de gehanteerde norm van 5%. Het resultaat € 658.650 ($€ 13.173.000 \times 5\%$) wordt vermenigvuldigd met een opslag voor de inhuur van externen. De inhuur van tijdelijke krachten en externen is namelijk in verhouding met de eigen formatie relatief prijzig. De uitkomst wordt daarom op basis van verwachtingscijfers met 20% verhoogd. De financiële omvang bedraagt zodoende afgerond € 790.380 ($€ 658.650 \times 120\%$). De kwantiteit is ingeschaald op klasse 3 waardoor het financiële risico van deze extra lasten wordt geschat op € 395.190.

Risicoscore

Kans (A)		Financieel gevolg (B)		Risico (A * B)		
Kwantiteit	Klasse	Omvang	Klasse	Risico €	Risicoscore	I/S
50%	3	€ 790.380	4	395.190	12	S

Beheersmaatregel

Door het voeren van gedegen verzuimmanagement wordt het risico van verzuim beperkt. Indien er toch sprake is van verzuim, is het streven de werkzaamheden zoveel als mogelijk binnen de huidige formatie op te lossen. Wanneer er toch moet worden ingehuurd, worden de kosten in eerste instantie gedekt uit de exploitatie of door een beroep te doen op de algemene reserve.

Krappe arbeidsmarkt / flexibele schil

De formatie bestaat voor een deel uit een flexibele schil die nodig is om de organisatie mee te laten bewegen met fluctuaties in het werkaanbod naar omvang en naar type functies. Daarnaast is het door toenemende krapte op de arbeidsmarkt lastig om sommige vacatures in de vaste formatie te vervullen. Doordat de inhuur van tijdelijke krachten en externen in verhouding met een eigen formatie vaak prijziger is, levert dit extra lasten op. Het risico is structureel van aard.

Omvang

De verwachting is dat voor ongeveer 10% van de totale formatie in het algemeen een hogere loonsom moet worden betaald. De omvang van het risico bedraagt afgerond circa € 263.460 ($((10\% \times € 13.173.000^1) \times 20\%)$). De kwantiteit is ingeschaald op klasse 4 (waarschijnlijk), waarmee het totaal financiële risico is bepaald op € 184.422.

Risicoscore

Kans (A)		Financieel gevolg (B)		Risico (A * B)		
Kwantiteit	Klasse	Omvang	Klasse	Risico €	Risicoscore	I/S
70%	3	€ 263.460	4	184.422	12	S

Beheersmaatregel

De kosten van het inhuren van tijdelijke medewerkers worden zoveel als mogelijk beperkt. De provincie Drenthe heeft de inhuur van uitzendwerk aanbesteed. Voor Prolander gelden dezelfde voorwaarden. Verder wordt er gestreefd naar personeel in dienst van Prolander, in plaats van inhuren.

2.1.3. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet-begrote kosten te kunnen opvangen. Mocht blijken dat tegenvallers niet kunnen worden gedekt binnen de gehele begroting, dan is de bedrijfsvoeringorganisatie aangewezen op een extra bijdrage van de

¹ Omvang van de totale loonkosten 2025 conform de programmabegroting 2025.

provincies Groningen en Drenthe. De weerstandscapaciteit is onderverdeeld in een structurele en een incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de post onvoorzien in de exploitatie. Hiervoor is jaarlijks een post opgenomen van € 50.000 voor onvoorziene uitgaven.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat in het eigen vermogen vrij aanwendbaar is. Prolander rekent de algemene reserve tot het vrij aanwendbare vermogen. Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van onvoorziene uitgaven die volgen uit opkomende verplichtingen, calamiteiten en het opvangen van eventuele rekeningtekorten-

De incidentele weerstandscapaciteit inclusief Algemene reserve bedraagt per 31 december 2023 € 976.201,-.

2.1.4. Ratio weerstandsvermogen

In het volgende overzicht worden de hierboven gekwantificeerde risico's - het benodigd weerstandsvermogen - afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit		Structureel	Incidenteel	Totaal
A	Geïntariseerde risico's	579.612	-	579.612
B	Beschikbare weerstandscapaciteit	-50.000	-926.201	-976.201
C = B - A	Saldo	529.612	-926.201	-396.589

De ratio weerstandsvermogen met betrekking tot het totaal aan risico's is als volgt berekend:

$$\frac{976.201}{579.612} = 1,68$$

Conclusie

De uitkomst van 1,68 voldoet ruimschoots aan de streefnorm van ten minste 1. Dit betekent dat de huidige weerstandscapaciteit ruim voldoende is om de geïdentificeerde risico's op te vangen wanneer deze zich tegelijk in één begrotingsjaar voordoen.

2.1.5. Financiële kengetallen

Het besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten schrijft voor dat in de begroting en jaarstukken een reeks van verplichte financiële kengetallen moet worden opgenomen. De kengetallen geven in combinatie met elkaar inzicht in de financiële weerbaarheid en flexibiliteit van de begroting. In onderstaand overzicht zijn de wettelijk verplichte kengetallen gepresenteerd. Na de tabel volgt een korte toelichting per financieel kengetal.

Toetsingskader financiële kengetallen

Bij de invoering van de kengetallen is door de wetgever een bewuste keuze gemaakt om geen norm op te leggen. Het is aan organisaties zelf om ervoor te kiezen de kengetallen te normeren. Het bestuur kan Prolander opdragen maatregelen te treffen als Prolander de gestelde normen niet haalt. Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid.

Voor de toezichthouder (ministerie van BZK) hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van de Gemeenschappelijke Regeling. De toezichthouder hanteert dus geen normering, maar maakt zo nodig gebruik van onderstaande signaleringswaarden.

Signaleringswaarde financiële kengetallen	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	< 90%	90% tot 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	< 90%	90% tot 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% tot 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
Solvabiliteit na correctie ²	> 50%	20% tot 50%	< 20%

Financiële kengetallen Prolander

De voor de programmabegroting 2025 berekende financiële kengetallen bedragen als volgt:

Verplichte financiële kengetallen	Begr. 2024 voor wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	T-1	T	T+1	T+2	T+3
Netto schuldquote	-9,85%	-9,07%	-8,88%	-8,75%	-8,51%
Netto schuldq.gecorr. voor alle leningen	-9,85%	-9,07%	-8,88%	-8,75%	-8,51%
Solvabiliteitsratio	5,27%	5,27%	5,27%	5,27%	5,27%
Structurele exploitatieruimte	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Solvabiliteit na correctie	7,80%	7,80%	7,80%	7,80%	7,80%

Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle leningen)

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van Prolander ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe beter. De verwachting is dat de netto schuldquote zich de komende jaren verder gaat verbeteren. Dit komt door de toename van de uitzettingen < 1 jaar en de verwachte toename van de baten in de komende jaren. Het percentage in 2025 van -9,07% is uitstekend.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin Prolander in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het begrote percentage van 5,27% is lager dan de norm van 20%. Dit wordt veroorzaakt door de rekeningcourantverhouding met bedrijf 2 en 3 (provincies Groningen en Drenthe) en het lage eigen vermogen. Om een betere afspiegeling te geven van de solvabiliteit van Prolander is onderstaand het volgende kengetal opgenomen: *solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers*.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken of tijdelijke geldstromen. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door

² Betreft eigen aanvullend kengetal; zie pagina 21.

het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten (exclusief de mutatie reserves). Het kengetal wordt uitgedrukt in een percentage. Een negatief percentage betekent dat de structurele baten niet toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Met het begrote percentage van 0% is sprake van een exploitatieruimte in 2025, die als neutraal wordt beoordeeld. Dit betekent dat de structurele baten juist toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers

Om een realistischer beeld te geven van de solvabiliteit van bedrijf 1 is het kengetal *solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers* opgenomen. Dit kengetal is toegevoegd omdat in de berekening van de solvabiliteit-ratio die bij ministeriële regeling is voorgeschreven geen rekening wordt gehouden met de feitelijke schuldenpositie van de eigen organisatie. Bij de rekeningcourantverhoudingen met de provincies Groningen en Drenthe is in beginsel geen sprake van een schuld maar van vooruit ontvangen gelden met een specifiek bestedingsdoel. Prolander is belast met de uitvoering van de projecten en het besteden van de projectgelden, maar beide 'moeders' staan garant voor de daadwerkelijke financiële verplichtingen.

De solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding is 7,80%. Als we de omvang van de vlottende activa bekijken, kunnen we constateren dat deze groter is dan de omvang van de vlottende passiva waarmee in principe dus onmiddellijk aan alle (kortlopende) verplichtingen kan worden voldaan.

2.2. Financiering

De uitvoering van het treasurybeleid wordt bepaald middels door de rijksoverheid vastgestelde wet- en regelgeving, zoals:

1. Provinciewet;
2. Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido);
3. Ministeriële regelingen, zoals Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo);
4. Regeling Schatkistbankieren en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Belangrijk uitgangspunt is dat voorzichtig moet worden omgegaan met publieke middelen. Om dit te bereiken, moeten we voldoen aan de hierboven genoemde wettelijke kaders. Verder wordt in 2024 een treasurybeleid voorbereid op basis waarvan we maximaal gebruik willen maken van de wettelijke mogelijkheden om overtollige liquide middelen te laten renderen. Dit geeft ons bovendien de mogelijkheid om de begrote rentebaten te kunnen realiseren.

In deze paragraaf worden onder meer de ontwikkelingen geschetst met betrekking tot verwachte renteontwikkelingen en -opbrengsten, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

2.2.1. Treasurybeheer en rentebaten

Tijdelijke overtollige middelen worden verplicht aangehouden op de rekening-courant van Prolander bij de Nederlandse Staat (hierna: Staat). Het plaatsen van deposito's bij de Staat is ook mogelijk. De actuele liquiditeitsprognose is daarbij leidend.

De rentevisie is ontleend aan informatie hierover van onze huisbankier per 1 februari 2024.

Recente rentes Nederland

Op 1 februari	Euribor	NL Staat	
1-maands	3,88	2-jaars	2,72
3-maands	3,91	5-jaars	2,25
6-maands	3,84	10-jaars	2,46
12-maands	3,57		

Bron: Refinitiv

Rente- en valutavooruitzichten

Kwartaalultimo's	23Q1r	23Q2r	23Q3r	23Q4r	24Q1	24Q2	24Q3	24Q4
Refi-rente ECB	3,50	4,00	4,50	4,50	4,50	4,25	3,75	3,25
Depositorrente ECB	3,00	3,50	4,00	4,00	4,00	3,75	3,25	2,75
1-mnd Euribor	2,95	3,40	3,85	3,85	3,85	3,60	3,15	2,65
3-mnd Euribor	3,05	3,58	3,95	3,91	3,85	3,55	3,10	2,60
10-jr Staat NL	2,65	2,74	3,18	2,32	2,60 (2,70)	2,40 (2,60)	2,30 (2,50)	2,15
10-jr Bund Duitsland	2,30	2,39	2,84	2,03	2,30 (2,40)	2,15 (2,30)	2,05 (2,25)	1,90
10-jr Treasury VS	3,55	3,81	4,57	3,87	4,05	3,85 (3,90)	3,75 (3,80)	3,60 (3,75)
USD per EUR	1,07	1,09	1,06	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10

Ramingen: Economisch Bureau

r: realisatie

Bij aanpassingen: tussen haakjes raming bij het begin van de vorige maand.

Voor 2025 en volgende jaren zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 3,0%. Meerjarig hebben wij bedrag van € 369.000 aan rentebaten opgenomen.

2.2.2. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet houdt in dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van een decentrale overheid (ofwel openbaar lichaam) in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingstotaal aan lasten. In artikel 2, lid 1d van de uitvoeringsregeling van de Wet fido is het percentage voor Gemeenschappelijke Regelingen vastgesteld op 8,2%. Hieronder volgt de toetsing van de kasgeldlimiet.

Berekening kasgeldlimiet (1)

Begrotingstotaal aan lasten * 8,2%	=	Kasgeldlimiet in bedrag
€ 17.053.500 * 8,2%	=	€ 1.398.387

Berekening netto-vlottende schuld (2)

Vlottende schuld -/- vlottende middelen	=	Netto-vlottende schuld
€ 11.172.000 -/- €17.194.000	=	- € 6.022.000

Toetsing kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet (1) -/- netto-vlottende schuld (2)	=	Ruimte (+) of overschrijding (-)
€ 1.398.387 -/- - € 6.022.000	=	€ 7.420.387 (+)

Op basis van de uitkomst kan worden geconcludeerd dat Prolander, op basis van de geprognosticeerde balans per 31 december 2025, voldoet aan de wettelijke bepalingen omtrent de kasgeldlimiet van de Wet fido.

2.2.3. Geldleningen

Zoals ook uit de balans blijkt is ultimo 2025 geen sprake van uitgeleende gelden of aangetrokken gelden. Een overzicht is daarom niet opgenomen.

2.2.4. Omslagrente

Het rente omslagpercentage wordt bepaald door de netto rentelasten te delen door de boekwaarde van de investeringen per 1 januari. Aangezien bij Prolander geen sprake is van rentelasten kan er geen omslagrente toegerekend worden aan de activa. Een berekening van de omslagrente is derhalve niet opgenomen in de begroting 2025.

2.2.5. Renterisiconorm

Het renterisico heeft betrekking op de vaste schuld en op het bedrag waarover renterisico wordt gelopen. Naast de renteherzieningen zijn hiervoor ook de aflossingen van belang, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico wordt getoetst aan het bedrag van de renterisiconorm. De renterisiconorm heeft betrekking op het totaal van de begroting van uitsluitend het komende jaar. De renterisiconorm bedraagt 20% van de vaste schuld (waarbij een drempelbedrag geldt van € 2.500.000). Bij Prolander is ultimo 2025 naar verwachting geen sprake van lang vreemd vermogen. Prolander voldoet aan de renterisiconorm, zoals uit de onderstaande berekeningen blijkt.

Berekening renterisico (1)

Renteherzieningen + aflossingen	=	Renterisico
€ 0 + € 0	=	€ 0

Berekening renterisiconorm (2)

Begrotingstotaal * 20%	=	Renterisiconorm
€ 17.053.500 * 20%	=	€ 3.410.700

Toetsing renterisico in relatie tot de renterisiconorm

Aangezien de renterisiconorm (2) groter is dan het renterisico (1) is er sprake van ruimte onder de renterisiconorm, waarmee hieraan wordt voldaan.

2.2.6. Drempelbedrag

Overtollige liquide middelen dient Prolander op grond van de Wet fido aan te houden bij de schatkist van het Rijk. Er geldt een norm voor het bedrag dat buiten de schatkist mag worden aangehouden. Dit zogenoemde drempelbedrag is het maximale bedrag dat een decentrale overheid gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mag houden. De hoogte van het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal. Op grond van het begrotingstotaal zou het geldende drempelbedrag voor 2025 € 127.000 (0,75% van € 17,0 miljoen) zijn. Vooralsnog geldt echter een minimaal drempelbedrag van € 250.000. Aangezien het banksaldo dagelijks wordt afgeroomd tot nihil is een overschrijding van het drempelbedrag niet mogelijk.

2.3. Bedrijfsvoering

Om onze projecten zo effectief mogelijk te kunnen uitvoeren, is het belangrijk dat we onze basis op orde houden en daarnaast investeren in onze doorontwikkeling. Op die manier dragen we bij aan de realisatie van de opgaven in het Programma Natuurlijk Platteland (provincie Drenthe) en het Programma Landelijk Gebied (provincie Groningen). Jaarlijks sluiten we een prestatieovereenkomst met de provincies Drenthe en Groningen. Hierin is vastgelegd welke activiteiten Prolander onderneemt in het landelijk gebied voor het komende jaar met een meerjarige doorkijk. Onze interne organisatie moet toegesneden zijn voor de opgaven waar we

voor staan. Dit doen we zoveel mogelijk met personeel dat bij Prolander in loondienst is. Dit borgt de continuïteit en is het meest voordelig.

2.3.1. Intensiveren naar een organisatie in control

De afgelopen jaren heeft Prolander van zowel de provincie Groningen als de provincie Drenthe aanvullende opdrachten gekregen. Eén van de grotere opdrachten is het Uitvoeringsprogramma Natuur. In de opdrachtverlening aan Prolander is rekening gehouden met het effect op Bedrijf 1. Bij de andere opdrachten is dat effect niet meegenomen. We zien nu dat daar een inhaalslag nodig is. Tegelijkertijd is de context waarin we opereren complexer, onder andere door veranderende wet- en regelgeving. Om de projectenorganisatie goed te laten functioneren en de risico's op processen beheersbaar te houden, moet de ondersteuning van het primaire proces worden versterkt.

2.3.2. Aantrekkelijk werkgeverschap

Als uitvoeringsorganisatie streven we ernaar een aantrekkelijke werkgever te zijn, zodat de continuïteit en kwaliteit geborgd is voor onze taken die vaak gespecialiseerd personeel vereisen. Daartoe is het nodig dat de capaciteit van de HR functie wordt versterkt. We willen talentvolle medewerkers aantrekken en behouden. De professionalisering van de Prolander Academie is daarvoor een belangrijk instrument, maar ook strategische personeelsplanning en actueel arbeidsmarktbeleid zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden.

2.3.3. Subsidies en inkoop

Het subsidie- en inkoopproces maakt onderdeel uit van het financieel instrumentarium dat Prolander tot haar beschikking heeft. Door het toenemend aantal projecten dat in de uitvoering komt, is het nodig de subsidie- en inkoopprocessen te versterken. Om het toenemend aantal en de grotere diversiteit aan contracten te beheersen, is centrale aansturing en verantwoording nodig. Zo houden we onze risico's in de uitvoering beheersbaar.

2.3.4. Datagedreven werken, informatiebeheer en digitale transformatie

In 2023 is het Strategisch Informatieplan 2024-2028 vastgesteld. Hierin staan de ambities op informatievlak voor de komende jaren.

Zo willen we toe naar een digitale archiefoplossing. Prolander moet namelijk voldoen aan de Archiefwet. Op dit moment voldoen wij daar nog niet aan. Komend jaar zetten we dan ook in om te komen tot een digitaal archief.

Daarnaast kunnen we met verbeterlagen op het vlak van digitalisering en automatisering flexibeler opereren en daardoor beter inspelen op wat onze opgaven vragen. Voorbeelden hiervan zijn het door-ontwikkelen van de Prolander Werkwijze bij projecten, het automatiseren van GIS-analyses en een meer geautomatiseerde factuurverwerking.

2.3.5. Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. In 2025 zal verder uitvoering worden gegeven aan het optimaliseren van de belangrijkste randvoorwaarde voor actieve openbaarmaking van informatie: de informatiehuishouding op orde. We besteden blijvend aandacht aan kennis en vaardigheden om informatie op de juiste wijze tot stand te laten komen, te ordenen en te archiveren. Hiervoor wordt aangesloten op lopende en nieuwe initiatieven vanuit de provincies Drenthe en Groningen.

2.3.6. Veilig werken

Het werk dat wij binnen en vooral buiten doen, moet veilig gebeuren. In de dienstverlenings-overeenkomst met de provincies is dit niet volledig geregeld. Wij vinden het noodzakelijk een eigen veiligheidsdeskundige aan te trekken om ons veiligheidsbeleid verder vorm te geven en te optimaliseren.

2.3.7. Financiële doorrekening

De noodzakelijke doorontwikkeling van de bedrijfsvoering brengt extra kosten met zich mee. Op basis van een formatieplan hebben we in beeld gebracht dat een extra personele inzet nodig is van 6,6 fte, wat een stijging van de loonkosten tot gevolg heeft van ongeveer € 743.000 (inclusief werkgeverslasten) per jaar. Zoals toegelicht in 3.2 worden de loonkosten meerjarig geïndexeerd.

2.3.8. Rechtmatigheidsverklaring Bestuur

Over het verslagjaar 2023 is de rechtmatigheidsverklaring door het bestuur voorbereid. Een deel van de accountantscontrole wordt in verband hiermee door Prolander zelf uitgevoerd. Deze verklaring wordt jaarlijks bij de jaarrekening opgesteld. Omdat Prolander niet beschikt over een verzelfstandigde interne controlefunctionaris worden de noodzakelijke werkzaamheden hiervoor uitbesteed aan een externe deskundige. In de begroting zijn de kosten hiervoor al structureel opgenomen.

Financiële begroting

3. Meerjarenbegroting 2025-2028

3.1. Ontwikkelingen (meerjaren)begroting 2025-2028

Voor het opstellen van de programmabegroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 zijn de uitgangspunten uit de kaderbrief 2025 het vertrekpunt. De financiële gevolgen van alle ontwikkelingen zijn in onderstaande tabel samengevat.

In de onderstaande tabel worden voordelige saldi gepresenteerd voor het begrotingsjaar en het meerjarenperspectief. Opgemerkt wordt dat van een aantal effecten de precieze omvang nog niet bekend is, zoals de effecten van enkele mogelijke nieuwe ontwikkelingen. Deze zullen naar verwachting een beslag leggen op de positieve saldi. Deze toekomstige ontwikkelingen zijn in onderdeel 3.2 nader toegelicht.

Financiële effecten 2025 - 2028		Boekjaar 2025	Boekjaar 2026	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028
#	Saldo programmabegroting 2024	-17.000	-57.500	-55.500	-55.500
1.	Loonkosten	1.111.000	1.453.000	1.616.500	2.057.000
2.	Overige bijkomende personeelskosten	50.500	64.000	70.500	91.500
3.	Dienstverleningsovereenkomst (DVO)	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
4.	Externe Deskundigen	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
5.	Materiele kosten betaalde opdrachten	34.500	76.000	106.500	132.000
6.	Bijdrage betaalde opdrachten	-242.000	-474.000	-642.500	-757.000
7.	Deelnemersbijdrage provincies	-467.500	-592.000	-626.500	-998.500
8.	Rentebaten Schatkistbankieren	-369.000	-369.000	-369.000	-369.000
Effect op begrotingsresultaat		17.000	57.500	55.500	55.500
Saldo programmabegroting 2025-2028		-	-	-	-

3.2. Toelichting ontwikkelingen

1. Loonkosten

De noodzakelijke doorontwikkeling van de bedrijfsvoering brengt extra kosten met zich mee. Op basis van een formatieplan hebben we in beeld gebracht dat een extra personele inzet is van 6,6 fte, wat een stijging van de loonkosten tot gevolg heeft van ongeveer € 743.000 (inclusief werkgeverslaten) per jaar. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar de paragraaf Bedrijfsvoering. De loonkosten 2025 en 2026 worden geïndexeerd met 5,2%. Voor deze indexatie hebben we ons gebaseerd op de Kerngegevensstabel Actualisatie MLT maart 2023 (cpb.nl). Voor 2027 en 2028 is dit percentage 3,7. Voor Prolander is de cao provincies van toepassing. De vigerende cao provincies liep tot en met 2023. Naar verwachting zal in 2024 worden gestart met de onderhandeling voor een nieuwe cao. Mocht de gerealiseerde loonstijging afwijken, dan rapporteren wij dit in de najaarsrapportage van het desbetreffende jaar en komen we eventueel met een voorstel tot bijstelling van de begroting.

2. Overige bijkomende personele kosten

Voor overige personele kosten wordt een bedrag begroot van 5% van de totale loonsom, zoals we dat doen sinds de begroting 2017. Dit percentage is op basis van de realisatiecijfers van de afgelopen jaren voldoende gebleken.

3. Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

De lopende DVO 2020-2023 is met een jaar verlengd. Een nieuwe DVO voor de periode 2025 en volgende jaren is nog niet gereed. De eventuele effecten hiervan zijn niet meegenomen en zullen zo spoedig mogelijk in een begrotingswijziging worden verwerkt.

In de begroting 2024 is reeds rekening gehouden met hogere DVO kosten vanwege de extra betaalde opdrachten. Vanwege de hogere baten door de extra betaalde opdrachten, zien wij in 2025 en meerjarig een schaalvoordeel ontstaan. Dit voordeel is geraamd op € 50.000,--.

4. Externe Deskundigen

In de begroting 2024 is rekening gehouden met hogere kosten voor Externe Deskundigen vanwege de extra betaalde opdrachten. Op basis van de realisatie in boekjaar 2023 is het budget meerjarig afgeraamd met € 50.000,-.

5. Materiële kosten betaalde opdrachten

De materiële kosten voor de betaalde opdrachten hangen direct samen met de loonkosten van de betaalde opdrachten d.m.v. een vast opslagpercentage. Indirect worden deze materiele kosten dus geïndexeerd op dezelfde wijze als de loonkosten.

6. Bijdrage betaalde opdrachten

De bijdrage betaalde opdrachten is gebaseerd op de lopende begroting 2024 verhoogd met een indexering. Deze indexering is gebaseerd op 80% van de indexatie loonkosten en 20% van de overige kosten die worden geïndexeerd.

7. Deelnemersbijdrage provincies

De deelnemersbijdrage is gebaseerd op de lopende begroting 2024 plus de hierboven vermelde ramingen. De deelnemersbijdrage wordt verhoogd met een indexering gebaseerd op 80% van de indexatie loonkosten en 20% van de overige kosten die worden geïndexeerd.

8. Rentebaten Schatkistbankieren

Voor de begrotingsjaren 2025 en verder zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 3%. De rentevisie is ontleend aan informatie hierover van onze huisbankier dd. 01-02-2024. De actuele liquiditeitsprognose is daarbij leidend.

4. Meerjarenbegroting 2025-2028

4.1. Overzicht in euro's van de meerjarenbegroting 2025-2028

Exploitatiebegroting	Realisatie 2023	Begr. 2024 voor wijz.	Begr. 2024 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Personele kosten	11.072.000	12.641.000	12.641.000	14.140.500	14.538.500	14.804.000	15.267.000
1.1 Loonkosten	10.411.000	11.740.500	11.740.500	13.173.000	13.544.000	13.789.000	14.229.500
1.2 Aanvullende bedrijfsvoering	251.500	299.000	299.000	299.000	309.500	319.500	321.000
1.3 Overige bijkomende kosten	409.500	601.500	601.500	668.500	685.000	696.000	716.500
2. Overige kosten	2.226.000	2.946.000	2.946.000	2.913.500	2.950.000	2.981.000	3.005.000
2.1 Facilitair & huisvesting	684.500	1.079.000	1.079.000	943.000	972.000	998.000	1.009.000
2.2 ICT (incl. SharePoint)	1.138.000	1.128.000	1.128.000	1.269.500	1.298.500	1.324.500	1.333.500
2.3 Archiefkosten	11.500	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
2.4 Kapitaallasten investeringen	60.500	49.500	49.500	41.000	34.000	30.000	30.000
2.5 Externe deskundigen	270.500	522.500	522.500	491.000	476.000	457.500	460.500
2.6 Kantoorkosten	50.000	97.500	97.500	98.500	100.000	101.000	102.000
2.7 Onvoorzien	-	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal lasten	13.298.000	15.587.000	15.587.000	17.053.500	17.488.500	17.785.500	18.272.000
3. Inkomsten	-12.774.500	-15.588.500	-15.588.500	-17.053.500	-17.488.500	-17.785.500	-18.272.000
3.1 Bijdrage Drenthe	-6.656.500	-7.259.000	-7.259.000	-7.831.500	-8.158.000	-8.431.000	-8.686.500
3.2 Bijdrage Groningen	-3.013.000	-3.301.500	-3.301.500	-3.561.000	-3.710.000	-3.833.500	-3.950.000
3.3 Extra inkomsten PPO	-3.073.000	-5.028.000	-5.028.000	-5.292.000	-5.252.000	-5.152.000	-5.266.500
3.4 Overige incidentele baten	-32.000	-	-	-369.000	-369.000	-369.000	-369.000
Totaal baten	-12.774.500	-15.588.500	-15.588.500	-17.053.500	-17.488.500	-17.785.500	-18.272.000
Saldo van baten en lasten	524.000	-1.500	-1.500	-	-	-	-
Mutatie in de reserves	-364.500	-	-	-	-	-	-
Resultaat na mutatie reserves	159.500	-1.500	-1.500	-	-	-	-

4.2. Toelichting op de begroting 2025 en de meerjarenbegroting

Hieronder zijn ramingen van de prestaties zoals weergegeven in de meerjarenbegroting 2025-2028 toegelicht. In paragraaf 3 zijn de achterliggende ontwikkelingen en motivering van deze ramingen toegelicht.

4.2.1. Personele kosten

Loonkosten

De loonkosten 2025 en 2026 zijn geïndexeerd met 5,2%. Meerjarig hanteren we een loonstijging van 3,7% per jaar voor 2027 en 2028. Hierbij hebben wij ons gebaseerd op de Kerngegevens tabel 'Actualisatie MLT maart 2023. Vanaf het begrotingsjaar 2024 worden de loonkosten voor de aanvullende betaalde opdrachten in de programmabegroting opgenomen.

Loonkosten	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Saldo programmabegroting 2024	12.062.000	12.091.000	12.172.500	12.172.500
Indexering en bijstelling loonkosten	368.000	671.500	806.000	1.216.500
Beleidsvoornemens 2025	743.000	781.500	810.500	840.500
Saldo meerjarenbegroting 2025 - 2028	13.173.000	13.544.000	13.789.000	14.229.500

Aanvullende bedrijfsvoering

Zoals overeengekomen in de dienstverleningsovereenkomst worden de personele kosten jaarlijks geïndexeerd. Het gaat om de onderstaande taken en de daaraan gekoppelde jaarlijkse vergoeding in euro's.

Aanvullende bedrijfsvoering	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Personele dienstverlening	170.500	175.500	181.500	181.500
Inkoop en aanbesteden	43.500	45.000	46.000	46.000
KCC	30.500	31.500	32.500	32.500
Functionaris gegevensbescherming	16.000	16.500	17.000	17.000
Betaalde opdrachten	39.000	41.000	42.500	44.000
Totaal aanvullende bedrijfsvoering	299.500	309.500	319.500	321.000

Overige bijkomende personele kosten

Voor overige personele kosten begroten we een bedrag van 5% van de totale loonsom. Dit betreft de loonsom bestaande uit de normbedragen. Onder andere opleidingskosten, reiskosten en dienstkleding maken onderdeel uit van deze kosten.

4.2.2. Overige kosten

Faciliteir & Huisvesting

Prolander heeft voor de facilitaire ondersteuning en de huisvesting op de locaties in Assen en Groningen een dienstverleningsovereenkomst gesloten met de beide gastheren. Op deze prestatie worden deze kosten verantwoord.

ICT

Prolander heeft voor de ICT een dienstverleningsovereenkomst gesloten met de provincie Drenthe. Daarnaast zijn hier ook de kosten van de ICT-investeringen uit het ICT-Informatieplan begroot. De kosten van de uitvoeringsplannen, ArcGIS, CRM en BI zijn verwerkt in de begroting 2025.

ICT-kosten	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
DVO (incl. SharePoint)	1.084.500	1.113.500	1.139.500	1.148.500
Uitvoeringsplan CRM & BI	90.000	90.000	90.000	90.000
Uitvoeringsplan ArcGIS	95.000	95.000	95.000	95.000
Totaal ICT	1.269.500	1.298.500	1.324.500	1.333.500

Opslagkosten archief

Prolander heeft de beschikking over een omvangrijk fysiek archief. Voor deze documenten wordt aanvullende archiefruimte gehuurd in Tynaarlo. Deze huurkosten maken onderdeel uit van deze begrotingspost. Daarnaast worden er ook koerierskosten gemaakt om fysieke archiefstukken te verplaatsen tussen de twee locaties. Deze kosten zijn jaarlijks op vaste bedragen begroot en worden niet geïndexeerd.

Kapitaallasten investeringen

In de berekening van de kapitaallasten is rekening gehouden met het afschrijven van de reeds verrichte investeringen en de in deze begroting opgenomen investeringsprojecten. De investeringen worden afgeschreven conform de afschrijvingsrichtlijnen zoals vastgelegd in het financieel reglement Prolander. De kapitaallasten komen voort uit de onderstaande investeringen.

Kapitaallasten 2025-2028	Boekjaar 2025	Boekjaar 2026	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028
ICT-investeringen (2021)	14.500	-	-	-
ICT-investeringen (2022)	9.500	9.500	-	-
ICT investeringen (2023)	10.500	10.500	10.500	-
ICT investeringen (2024)	7.500	7.500	7.500	7.500
ICT investeringen (2025)	-	7.500	7.500	7.500
ICT investeringen (2026)	-	-	7.500	7.500
ICT investeringen (2027)	-	-	-	7.500
ICT investeringen (2028)	-	-	-	-
Totaal kapitaallasten 2025-2028	42.000	35.000	33.000	30.000

Externe deskundigen

Onder externe deskundigen worden de kosten begroot van de accountant, juridische ondersteuning, ondersteuning voor inkoop en aanbestedingen en van overige bedrijfsvoering adviezen en tevens ontwikkeling van professionaliteit en innoveren.

In de begroting is rekening gehouden met hogere kosten voor Externe Deskundigen vanwege de extra betaalde opdrachten. Op basis van de realisatie in boekjaar 2023 is het budget meerjarig afgeraamd met € 50.000,-.

Kantoorkosten

Voor de kantoorkosten is een vast bedrag geraamd. Deze kosten hebben onder andere betrekking op kantoorbenodigdheden, abonnementen, kosten betalingsverkeer en drukwerk.

Onvoorzien

Voor onvoorzien is structureel een stelpost opgenomen van € 50.000 per jaar.

4.2.3. Baten

Bijdrage provincies

Conform de uitgangspunten uit de kaderbrief 2025 is de deelnemersbijdrage verhoogd met de bekende ontwikkelingen en de beleidsvoornemens 2025 die zijn opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering. Daarnaast is de deelnemersbijdrage verhoogd met een indexering gebaseerd op 80% van de indexatie loonkosten en 20% van die van overige kosten die worden geïndexeerd.

Bijdrage provincie Drenthe in euro's	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Deelnemersbijdrage begroting 2024	7.509.500	7.750.500	7.999.500	7.999.500
Effect door toepassing (her)indexering	99.500	184.500	180.500	433.000
Verhoging structurele deelnemersbijdrage	222.500	223.000	251.000	254.000
Bijdrage betaalde opdrachten Drenthe	4.493.500	4.726.000	4.902.000	5.084.000
Deelnemersbijdrage begroting 2025	12.325.000	12.884.000	13.333.000	13.770.500

Bijdrage provincie Groningen in euro's	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Deelnemersbijdrage begroting 2024	3.415.500	3.525.000	3.638.500	3.638.500
Effect door toepassing (her)indexering	45.500	84.000	82.000	197.000
Verhoging structurele deelnemersbijdrage	100.000	101.000	113.000	115.000
Bijdrage betaalde opdrachten Groningen	799.000	525.500	250.000	182.500
Deelnemersbijdrage begroting 2025	4.360.000	4.235.500	4.083.500	4.133.000

Extra bijdrage PPO

Met de provinciale opdrachtgevers zijn aanvullende opdrachten overeengekomen waar een extra bijdrage tegenover staat. Deze zijn toegelicht in hoofdstuk 3.2. en in bovenstaande tabel opgenomen.

Overige incidentele baten

Het gaat hier om de verwachte rentebaten van de tijdelijke overtollige middelen die verplicht worden aangehouden op de rekening-courant van Prolander bij de Nederlandse Staat. Meerjarig hebben wij een bedrag van € 369.000 aan rentebaten opgenomen. Zie voor nadere toelichting de paragraaf financiering.

Prolander heeft de mogelijkheid om in beperkte mate, en met instemming van beide colleges, vergelijkbare werkzaamheden uit te voeren voor andere overheidspartijen. Dit mag niet ten koste gaan van de realisatie van de beleidsopgave. In de situatie dat Prolander werken voor derden zal gaan uitvoeren, worden de werkelijk gemaakte uren vermenigvuldigd met het bijbehorende uurtarief. De uitkomst hiervan wordt vervolgens in rekening gebracht bij derden. Deze uurtarieven worden jaarlijks vastgesteld. Er zijn in deze begroting geen dergelijke opbrengsten geraamd. Omdat deze opbrengsten onzeker zijn, is het voorzichtigheidsprincipe gehanteerd.

4.3. Toelichting verschillen jaarschijf 2025

In onderstaand overzicht zijn de verschillen weergegevens tussen de jaarschijf 2025 zoals vastgesteld in de programmabegroting 2024 en de jaarschijf 2025 zoals heden gepresenteerd in de programmabegroting 2025.

Exploitatiebegroting	Jaarschijf 2025 (begroting 2024)	Jaarschijf 2025 (begroting 2025)	Vershil 2025
1. Personele kosten	12.987.500	14.140.500	1.153.000
1.1 Loonkosten	12.062.000	13.173.000	1.111.000
1.2 Aanvullende bedrijfsvoering	307.500	299.000	-8.500
1.3 Overige bijkomende kosten	618.000	668.500	50.500
2. Overige kosten	2.970.500	2.913.000	-57.500
2.1 Facilitair & huisvesting	1.093.000	943.000	-150.000
2.2 ICT (incl. SharePoint)	1.145.000	1.269.500	124.500
2.3 Archiefkosten	20.000	20.000	-
2.4 Kapitaallasten investeringen	41.000	41.000	-
2.5 Externe deskundigen	524.500	491.000	-33.500
2.6 Kantoorkosten	97.500	98.500	1.000
2.7 Onvoorzien	50.000	50.000	-
Totaal lasten	15.958.000	17.053.500	1.095.500
3. Inkomsten	-15.975.000	-17.053.500	-1.078.500
3.1 Bijdrage Drenthe	-7.509.500	-7.831.500	-322.000
3.2 Bijdrage Groningen	-3.415.500	-3.561.000	-145.500
3.3 Extra inkomsten PPO	-5.050.000	-5.292.000	-242.000
3.4 Overige incidentele baten	-	-369.000	-369.000
Totaal baten	-15.975.000	-17.053.500	-1.078.500
Saldo van baten en lasten	-17.000	-	17.000
Mutatie in de reserves	-	-	-
Resultaat na mutatie reserves	-17.000	-	17.000

In de toelichting zijn de verschillen tussen de jaarschijven 2025 op het niveau van prestatie toegelicht. Met de aanduiding 'V/N' is aangegeven of er sprake van een voordelige- of nadelige afwijking ten opzichte van de jaarschijf 2025 zoals vastgesteld in de programmabegroting 2024. Afwijkingen kleiner dan €10.000 zijn daarbij niet toegelicht.

4.3.1. Personele kosten

Loonkosten	Verschil	V/N
	€ 1.111.000	N

De noodzakelijke doorontwikkeling van de bedrijfsvoering brengt extra kosten met zich mee. Op basis van een formatieplan hebben we in beeld gebracht dat een extra personele inzet is van 6,6 fte, wat een stijging van de loonkosten van ongeveer € 743.000 (inclusief werkgeverslasten) per jaar tot gevolg heeft. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar de paragraaf Bedrijfsvoering. De loonkosten 2025 en 2026 worden geïndexeerd met 5,2%. Voor deze indexatie hebben we ons gebaseerd op de Kernegevenstabel Actualisatie MLT maart 2023 (cpb.nl). Voor 2027 en 2028 is dit percentage 3,7. Voor Prolander is de cao provincies van toepassing. De vigerende cao provincies liep tot en met 2023. Naar verwachting zal in 2024 worden gestart met de onderhandeling voor een nieuwe cao. Mocht de gerealiseerde loonstijging afwijken, dan rapporteren wij dit in de najaarsrapportage van het desbetreffende jaar en komen we eventueel met een voorstel tot bijstelling van de begroting.

Overige bijkomende kosten	Verschil	V/N
	€ 50.500	N

Het verschil hangt direct samen met de stijging van de loonkosten en is voornamelijk te verklaren door het begroten van de extra personele inzet. Het aannemen van meer medewerkers brengt ook hogere overige bijkomende kosten met zich mee.

4.3.2. Overige kosten

Facilitair en Huisvesting	Verschil	V/N
	€ 150.000	V

De daling komt door een verschuiving voor het jaar 2025 tussen deze post en ICT.

ICT (inclusief SharePoint)	Verschil	V/N
	€ 124.500	N

De stijging is hierboven grotendeels al toegelicht. Daarnaast is er sprake van een geringe toename van de extra opdrachten waarmee ook de ICT kosten (vooral het uitbreiden van het aantal werkplekken) beperkt zullen gaan stijgen. In de begroting van de extra opdrachten is hier met een opslag rekening mee gehouden.

Externe deskundigen	Verschil	V/N
	€ 33.500	V

De afname van de kosten in 2025 is toe te schrijven aan het aframen van deze post op basis van de realisatie 2023.

4.3.3. Inkomsten

Bijdrage Drenthe	Verschil	V/N
	€ 322.000	V

De deelnemersbijdrage is verhoogd met een indexering gebaseerd op 80% van de indexatie loonkosten en 20% van die van overige kosten die worden geïndexeerd. Tevens zijn de effecten van de beleidsvoornemens die zijn opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering verwerkt.

	Verschil	V/N
Bijdrage Groningen		
	€ 145.500	V

De deelnemersbijdrage is verhoogd met een indexering gebaseerd op 80% van de indexatie loonkosten en 20% van die van overige kosten die worden geïndexeerd. Tevens zijn de effecten van de beleidsvoornemens die zijn opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering verwerkt.

	Verschil	V/N
Extra inkomsten PPO		
	€ 242.000	V

Dit betreft de begrote opbrengsten van onder andere Programma Natuur en NPLG Drenthe en van het programma Toukomst.

	Verschil	V/N
Overige incidentele baten		
	€ 369.000	V

Het gaat hier om de verwachte rentebaten van de tijdelijke overtollige middelen die verplicht worden aangehouden op de rekening-courant van Prolander bij de Nederlandse Staat. Meerjarig hebben wij bedrag van € 369.000 aan rentebaten opgenomen.

4.4. Overhead

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is een inzicht in de overhead van de organisatie vereist. Wij achten een overheadpercentage van maximaal 35% adequaat voor Prolander.

4.4.1. Berekening overhead

Het grootste deel van de overheadkosten bestaat uit de personele kosten die niet direct bijdragen aan het primaire proces. Naast de indirecte loonkosten betreft dit ook de overige bijkomende kosten voor bijvoorbeeld opleidingen. Daarnaast bestaat de overhead uit de organisatie-ondersteunende functies die worden ingekocht bij de provincies Groningen en Drenthe. Deze inkoop is vastgelegd in een DVO en bestaat uit onder andere huisvesting, ICT, HRM, juridische dienstverlening en inkoop. In deze paragraaf is een splitsing gemaakt tussen de overhead van Prolander en de overhead die toebehoort aan derden (provincies Groningen en Drenthe). Het aandeel in de overhead is berekend op basis van de geprognosticeerde aantal uren zoals overeengekomen in de PPO 2024. Hieronder volgt de onderverdeling van de uren die is gebruikt om het aandeel in de overhead te kunnen bepalen.

Berekening totaal overhead	in uren	in percentage
Totaal uren 2024 (incl overhead):	98.222	100%
- Waarvan directe uren t.b.v projecten derden:	62.300	63,43%
- Waarvan indirect (overhead):	35.922	36,57%

Specificatie totaal overhead	in uren	in percentage
Totaal indirecte uren:	35.922	36,57%
- Waarvan t.b.v. Prolander:	21.122	21,50%
- Waarvan t.b.v. derden:	14.800	15,07%

In bijlage 2 is de onderverdeling van de uren toegepast op de totale baten en lasten in de meerjarenraming. Om de eigen overhead voor Prolander te kunnen berekenen, is de bijdrage van de provincies vermenigvuldigd met het percentage van de overhead dat toebehoort aan derden (15,1%). Per saldo blijft dan de eigen overhead van Prolander over.

4.4.2. Toelichting overhead

Het aandeel overige overhead bedraagt 9,4%. Samen met het percentage van de personele overhead komt het totaal uit op 32,8%. Dit is lager dan de norm van 35% en ook lager ten opzichte van de programmabegroting 2024.

Overhead Prolander	Begr. 2024 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal overhead Prolander	5.379.098	5.594.999	5.738.907	5.845.473	5.975.935
- Waarvan personele overhead	3.837.581	3.991.610	4.094.278	4.170.304	4.263.379
- Waarvan overige overhead	1.541.517	1.603.389	1.644.629	1.675.169	1.712.556
Overhead in percentage	34,5%	32,8%	32,8%	32,9%	32,7%

4.5. Overzicht van incidentele baten en lasten

Volgens de BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan worden beoordeeld of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting. Wij hanteren de volgende uitgangspunten:

- Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als 'structureel';
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten. In het overzicht is dit vertaald door naast de incidentele last ook de mutatie uit de reserve te presenteren;
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit, kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan drie jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan drie jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.

Aangezien de incidentele baten en lasten van voorgaande jaren inmiddels een structureel karakter hebben, is hiervan geen overzicht opgenomen.

5. Uiteenzetting financiële positie

5.1. Geprognosticeerde balans 2025-2028

De geprognosticeerde balans hoeft niet hetzelfde detailniveau te kennen als de balans die is voorgeschreven voor de jaarrekening. Wij hebben ervoor gekozen om de geprognosticeerde balans over de gehele periode van de meerjarenraming in de programmabegroting op te nemen.

Naast de balans per 31 december 2023 is de (geraamde) balanspositie per 31 december 2024 tot en met 2028 weergegeven. Aangezien de realisatie altijd afwijkt van de begroting zullen de balansposten in de (jaar)rekeningen 2024 t/m 2028 afwijken van de balansposten zoals opgenomen in deze begroting. De indeling van de balans is ingericht op basis van het BBV.

Balans per 31 december	Realisatie 2023	Begr. 2024 na wijz	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Activa						
Materiële vaste activa	110.000	95.500	83.000	78.000	75.000	75.000
Uitzettingen < 1 jaar	17.165.500	17.181.500	17.194.000	17.199.000	17.202.000	17.202.000
Overlopende activa	336.000	336.000	336.000	336.000	336.000	336.000
Totaal activa	17.611.500	17.613.000	17.613.000	17.613.000	17.613.000	17.613.000
Passiva						
Eigen vermogen	926.000	928.000	928.000	928.000	928.000	928.000
- Algemene reserve	367.000	367.000	367.000	367.000	367.000	367.000
- Resultaat boekjaar	559.000	1.500	-	-	-	-
- Resultaat cumulatief	-	559.000	561.000	561.000	561.000	561.000
Voorziening	703.000	703.000	703.000	703.000	703.000	703.000
- Voorziening IKB verlof	703.000	703.000	703.000	703.000	703.000	703.000
Vlottende schulden <1 jaar	11.172.000	11.172.000	11.172.000	11.172.000	11.172.000	11.172.000
Overlopende passiva	4.810.500	4.810.500	4.810.500	4.810.500	4.810.500	4.810.500
Totaal passiva	17.611.500	17.613.000	17.613.000	17.613.000	17.613.000	17.613.000

5.2. Toelichting geprognosticeerde balans 2025-2028

Materiële vaste activa

Alle materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en eventuele bijkomende kosten), verminderd met de ontvangen subsidies, de direct gerelateerde bijdragen, de jaarlijkse afschrijvingslasten en de afwaarderings wegens duurzame waardeverminderingen.

De jaarlijkse afschrijvingen op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van óf de geschatte economische levensduur óf de technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in het financieel reglement Prolander.

De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode. De meerjarige ontwikkeling van de boekwaarden van de materiële vaste activa is in de tabel op de volgende pagina weergegeven.

Boekwaarde per 31 december	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Investerings	T-2	T-1	T	T+1	T+2	T+3
ICT investeringen (2020)	16.000	-	-	-	-	-
ICT investeringen (2021)	29.500	14.500	-	-	-	-
ICT investeringen (2022)	28.500	19.000	9.500	-	-	-
ICT investeringen (2023)	42.500	32.000	21.000	10.500	-	-
ICT investeringen (2024)	-	30.000	22.500	15.000	7.500	-
ICT investeringen (2025)	-	-	30.000	22.500	15.000	7.500
ICT investeringen (2026)	-	-	-	30.000	22.500	15.000
ICT investeringen (2027)	-	-	-	-	30.000	22.500
ICT investeringen (2028)	-	-	-	-	-	30.000
Totaal boekwaarde	116.500	95.500	83.000	78.000	75.000	75.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Deze balanspost bestaat voornamelijk uit de rekening courantverhouding met het Rijk (schatkistbankieren) en de debiteuren. In de geprognosticeerde balans wordt deze balanspost gebruikt als sluitpost voor het in evenwicht brengen van de activa en passiva.

Overlopende activa

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2023.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten. Voor een overzicht van het verloop van reserveposities wordt verwezen naar de eerste bijlage. Het begrotingsresultaat staat gepresenteerd in het overzicht van de meerjarenbegroting 2025-2028.

Voorziening

In 2021 is een voorziening gevormd voor het oplopende IKB-verloftegoed van medewerkers van Prolander. Eind 2022 is in verband met de op dat moment aangescherpte voorschriften van de Commissie BBV ook een voorziening gevormd voor spaarregeling compensatieverlof en voor POB-verlof. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van de balanspositie per 31 december 2023.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2023.

Overlopende passiva

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2023.

5.3. EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Eenvoudig gezegd, geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de organisatie. Tevens heeft het EMU-saldo een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht.

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is voor de decentrale overheden verplicht gesteld om het eigen EMU-saldo te vermelden in de begroting en jaarrekening.

Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo van Prolander komt voor de begroting 2025 uit op € 12.241 positief. Dit betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 12.241 euro lager zijn dan de inkomsten. In latere boekjaren is naar verwachting dat het EMU-saldo positief blijft. Hieronder volgt een overzicht van de berekening van het EMU-saldo.

Berekening EMU-saldo (bedragen x €1.000)	Begr. 2024 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Periode	T-1	T	T+1	T+2	T+3
A. Exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	2	-		-	-
B. Mutatie (im)materiële vaste activa	-15	-12	-5	-3	-
C. Mutatie voorzieningen	-	-	-	-	-
D. Mutatie voorraden	-	-	-	-	-
E. Boekw inst bij verkoop effecten en gerealiseerde boekw inst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)	16	12	5	3	-

Bijlagen

Bijlage 1 – Staat van reserves

Deze bijlage omvat de staat van de reserves. De jaarstukken 2023 vermelden een positief resultaat van € 559.212. In het bestemmingsvoorstel bij de jaarstukken 2023 wordt voorgesteld om het resultaat volledig toe te voegen aan de algemene reserve. Het bestemmingsvoorstel is echter nog niet vastgesteld en derhalve niet meegenomen in het onderstaande overzicht.

Algemene reserve (weerstandsvermogen)

Prestatiedoelstelling: Opvangen financiële risico's

Doel: De algemene reserve vormt het financieel weerstandsvermogen voor het opvangen van financiële risico's en onvoorziene ontwikkelingen in de bedrijfsvoering.

Looptijd: Ingesteld op 1 januari 2016 en is doorlopend.

Norm: Maximaal 10% van de structurele baten. Voor boekjaar 2028 is het maximum vastgesteld op € 1.263.650 (10% van € 12.636.500).

Verloop:

Boekjaar	Stand 1/1	Storting	Onttrekking	Stand 31/12
2024	366.990	1.557		368.547
2025	368.547	0		368.547
2026	368.547	0		368.547
2027	368.547	0		368.547
2028	368.547	0		368.547

De stand per 1-1-2024 sluit aan met de eindstand in de jaarstukken 2023.

Bijlage 2 – Gedetailleerd overzicht overhead

Overhead 2023-2027	Aandeel overhead	Begr. 2024 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Personele kosten		5.194.500	5.785.000	5.948.000	6.058.500	6.241.500
1.1 Loonkosten	36,57%	4.294.000	4.817.500	4.953.500	5.043.000	5.204.000
1.2 Aanvullende bedrijfsvoering	100%	299.000	299.000	309.500	319.500	321.000
1.3 Overige bijkomende kosten	100%	601.500	668.500	685.000	696.000	716.500
2. Overige kosten		2.533.500	2.324.000	2.370.500	2.411.500	2.432.000
2.1 Facilitair & huisvesting	100%	1.079.000	943.000	972.000	998.000	1.009.000
2.2 ICT (incl. SharePoint)	84,11%	1.128.000	1.068.000	1.092.000	1.114.000	1.121.500
2.3 Archiefkosten	100%	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
2.4 Kapitaallasten investeringen	36,57%	18.000	15.000	12.500	11.000	11.000
2.5 Externe deskundigen	36,57%	191.000	179.500	174.000	167.500	168.500
2.6 Kantoorkosten	100%	97.500	98.500	100.000	101.000	102.000
2.7 Onvoorzien	0%	-	-	-	-	-
Totaal lasten		7.728.000	8.109.000	8.318.500	8.470.000	8.673.500
3. Ontvangsten		-2.349.000	-2.514.000	-2.579.500	-2.624.500	-2.697.500
3.1 Bijdrage Drenthe	15,07%	-1.094.000	-1.180.000	-1.229.000	-1.270.500	-1.309.000
3.2 Bijdrage Groningen	15,07%	-497.500	-536.500	-559.000	-577.500	-595.000
3.3 Extra bijdrage PPO	15,07%	-757.500	-797.500	-791.500	-776.500	-793.500
3.4 Overige incidentele baten	0%	-	-	-	-	-
Totaal baten		-2.349.000	-2.514.000	-2.579.500	-2.624.500	-2.697.500
Totaal overhead Prolander		5.379.000	5.595.000	5.739.000	5.845.500	5.976.000

Bijlage 3 – Overzicht taakvelden

Overzicht taakvelden		Begroting 2025		
Taakveld		Lasten	Baten	Saldo
0.5	Algemene dekkingsmiddelen	50.000	-	50.000
0.6	Overhead	8.109.000	-2.514.000	5.595.000
0.8	Mutatie reserves	-	-	-
0.9	Resultaat	-	-	-
0.	Algemene dekkingsmiddelen	8.159.000	-2.514.000	5.645.000
1.1	Provinciale Staten	52.000	-	52.000
1.	Bestuur	52.000	-	52.000
5.1	Natuurontwikkeling	8.245.500	-13.557.500	-5.312.000
5.2	Beheer natuurgebieden	597.000	-982.000	-385.000
5.	Natuur	8.842.500	-14.539.500	-5.697.000
Totaal taakvelden		17.053.500	-17.054.000	-

Bijlage 4 – Lijst met afkortingen

Afkorting	Volledige omschrijving afkorting
AO	Administratieve Organisatie
Arbo	Arbeidsomstandigheden
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording (wetgeving)
btw	Belasting toegevoegde waarde
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DPLG	Drents Programma Landelijk Gebied
DVO	Dienstverleningsovereenkomst(en)
EBS	E-Business Suite (financieel systeem)
fte	fulltime-equivalent
GEO diensten	Geografische diensten
GIS	Geografisch informatiesysteem
GR	Gemeenschappelijke Regeling
ha	Hectare
HRM	Human Resource Management
HR-systemen	Human Resource-systemen
ICT	Informatietechnologie
KCC	Klantcontactcentrum
IKB	Individueel Keuze Budget
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
P&C-cyclus	Planning- en controlcyclus
PIOFACH	Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering/Administratie, Communicatie en Huisvesting (overhead)
PMV	Provinciale Maandverantwoording
POB	Persoonlijk opleidingsbudget
PPO's	Provinciale Prestatieovereenkomst(en)
PPOV's	Provinciale Prestatieovereenkomst Verantwoordingen
TLG	Transitie Landelijk Gebied
VRIS	Vastgoedregistratiesysteem
Wet fido	Wet financiering decentrale overheden
WNT	Wet normering topinkomens